ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԵՒ ԱՑԼՆ

ԲԱՑԱՐՁԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

Ամէն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգիլուած չէ, ամբողջ 13րդ չրջանի (97օգոստ.—98յունիս) բաժնորդագինն է 20 ֆր. կանխիկ. Կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամէն մէկ ամսականը 2½ ֆր. հաշուելով և 1898յունիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով։

Նամակ և ծրարպէտք է ղրկել հեռեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France).

ԺԴ ՏԱՐՒ ԹԻՒ 74

1898 ՄԱՅԻՍ 28

1898 ՄԱՅԻՍ 16 (Հ. Տ.)

ԵՐԿԱՆ

Կը հրատարակուի Դ. և Երբ. օրերը

ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, երբ հարկ համարի, հաճառօտելով և կամ ամբողջ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Չարտաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները։

Ծանուցումներ կընդունուին Հայերէն և Ֆրանսերէն լեզուով. Ծանուցման 1 միլիմէթրը 1 սանտիմ համարէ. 1 գլխագլուխը 2 սանտիմ.

Les annonces, en français ou en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction : Rue Fortia, 7.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պատճառները. — Համառօտ տեղեկագրութիւն Ամերիկաի Միացեալ Նահանգներուն Բայֆըօրնիա Նահանգին. — Գարնանաստանին յուշեր. — Մեծ պետութիւններ, Թիւրքիա եւ Յունաստան. — Ծայրագոյն-Արեւելքի գործեր. — Սպանա-ամերիկեան պատերազմը. — կլատըսթոնի յուշարկատրութիւնը. — Ներքին լուրեր. — Արտասահմանի լուրեր. — Ծանուցումներ։

ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Մեր նախորդ յօդուածով խոստացեալ էինք բացատրել ժողովրդին գաղթականութեան, բարոյական անկման և ուրացութեան պատճառները։ Այժմ դառնանք այդ հարցին։

Գարաւոր սարկութեան մառնուած Հայը իր ճնշող լուծը թօթափելու միջոց յեղափոխութիւնը գտաւ և գործեալ չէր։ Հայը հետեւել էր աշխարհի բնական օրէնքին։ Շատ անգամ կրկնուած է սա իրականութիւն թէ սխալը յեղափոխական գործունէութեան եղանակն էր։ Անխոհեմ, յանդուգն, անկարգ գործունէութիւնը տապալեց և տակն ու վրայ արեց սուրբ գործը։ Հայ ժողովրդի այն մասը որ մինչև այսօր դիտակցաբար գործել չէ գիտցել, աշխարհի նման միայն հետեւել է ուր որ քշել ու տարել են իրեն, երբ աչքերը բաց արեց, իրեն յուսահատութեան մէջ գտաւ։ Արդէն ուշ էր, երկիրը ամայացել ու թշուառութեան էր մատնուել, ամենի սրտի վրայ էլ մի խոց բացուել էր։

Ի՞նչ մոռածեց Հայը այս անելանելի դրութեան վերջ տալու համար, ի՞նչ ապրանի գտաւ իր վէրքերին։

«Ա՛խ, մի անգամ հեռանայինք այս երկրից, հեռանայինք դնայինք մի ազատ երկիր (օ՛ւր...), թող այնտեղ քաղցից, սովից մեռնէինք, դէթ կազատուէինք անօրէնի երեսից», մտածեց Հայ Ժողովրդի մի դասակարգ և գաղթականութեան գաւազանը ձեռք առաւ. Ձեռք բարի ասաց հայրենիքին, օտարութեան մէջ վիճաւեց իւր վիճակը։

Գտա՞ւ նա իւր խնդրածը։ Ո՛չ։ Օտարութեան մէջ մի մեծ հարց կար, կեանքի գոյութեան կռիւը, հացի խնդիրը։ Իւր երեսակայած Աւետեաց երկիրը գոյութիւն չունէր, թշուառութիւնից մի աւելի ոսկեայ թշուառութեան մէջ էր ընկել, իւր հասկացողութեամբ դուրս էր եկել դժոխքից, բայց տարտարոսի անդունդներն էր ընկել։

Այս երկրորդ յուսախաբութեան մէջ, Հայը կորցրեց իւր ազգային ինքնաճանաչութիւն և բարոյապէս ընկաւ։ Դա հիւղ է, նեղուած, քաղցած, ամեն ազնիւ ու անազնիւ միջոցի կը դիմէ մի կտոր հացի համար, նա ըստիպուած է այդ վիճակին։ Սակայն այդ պարագային կորովին միայն գիտէ կառուել կեանքի փոթորիկներին դէմ, նա կը դիմանայ, կը սպասէ, կը յուսայ. իսկ թոյլերն են միայն որ կընկճուին, կը ստորնանան և կորստեան կը մատնուին ...։ Նրանց համար ազգ ու հայրենիք իրենց նշանակութիւնը կը կորցնեն։

Իսկ Հայ ժողովուրդի մեծ մասը մըտնաց հայրենիքում, աւեր երկրի մէջ, ապրեց իւր սերիլների արիւնշաղախ դերեզմանների կշտին, խեղճ ու կրակ, վիզ ծուռ, արդահատելի վիճակի մէջ։

Սակայն սա պատմական մի երեւոյթ է, երբ մի ժողովուրդ իւր կորուստ մօտալուտ է տեսել, երբ աշխարհիս կոչնանումը հասած է հաչակուել, ազգեր ու ժողովուրդներ իրենց մխիթարութիւնը «կեր, արբ և ուրախ լեր»ի դաւանութեան մէջ են փնտռել, և այդպէս էլ արեց Ցիացողների մի դասակարգը։ Իսկ մի այլ մաս օտարին դիմեց, ողորմութեան ձեռք կարկառեց, մի կտոր հաց խնդրեց։ Նա ըստացաւ իւր խնդրած, փոխարէն տալով իւր կրօնը ...։

Սակայն ներկայացնելով այս ախուր պատկերը, չենք քաղցում յոռետես լինել դէպի ամբողջ ազգութեան ներկայ վիճակը։

Ո՛չ, այսօր Հայաստանում կայ մի ազնիւ դասակարգ, վսեմ գաղափարով ոգեորուած, ազգային նախանձախնդրութեամբ վառուած։ Նրանք կը պահեն հայութիւնը, նրանք իրենց օրինակելի ոգևորութեամբ պիտի առմաչեցնեն մի օր թուլամորթներին ու վատողիներին։

Վ. ԱՐՊ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՏԵՂԵԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՐԻԿԱԻ ՄԻԱՑԵԱԼ-ՆԱՀԱՆԳԱՑ ԲԱՅԼՖՕՐՆԻԱ ՆԱՀԱՆԳԻՆ

(Շար. 73րդ թուէն)

Ֆրէզնօ, 2 մայիս 98

Ֆրէզնօի Հայ լուսաւորչական դա-

թեան մէջ էր ընկել, իւր հասկացողութեամբ դուրս էր եկել դժոխքից, բայց տարտարոսի անդունդներն էր ընկել։

Այս երկրորդ յուսախաբութեան մէջ, Հայը կորցրեց իւր ազգային ինքնաճանաչութիւն և բարոյապէս ընկաւ։ Դա հիւղ է, նեղուած, քաղցած, ամեն ազնիւ ու անազնիւ միջոցի կը դիմէ մի կտոր հացի համար, նա ըստիպուած է այդ վիճակին։ Սակայն այդ պարագային կորովին միայն գիտէ կառուել կեանքի փոթորիկներին դէմ, նա կը դիմանայ, կը սպասէ, կը յուսայ. իսկ թոյլերն են միայն որ կընկճուին, կը ստորնանան և կորստեան կը մատնուին ...։ Նրանց համար ազգ ու հայրենիք իրենց նշանակութիւնը կը կորցնեն։

Իսկ Հայ ժողովուրդի մեծ մասը մըտնաց հայրենիքում, աւեր երկրի մէջ, ապրեց իւր սերիլների արիւնշաղախ դերեզմանների կշտին, խեղճ ու կրակ, վիզ ծուռ, արդահատելի վիճակի մէջ։

Սակայն սա պատմական մի երեւոյթ է, երբ մի ժողովուրդ իւր կորուստ մօտալուտ է տեսել, երբ աշխարհիս կոչնանումը հասած է հաչակուել, ազգեր ու ժողովուրդներ իրենց մխիթարութիւնը «կեր, արբ և ուրախ լեր»ի դաւանութեան մէջ են փնտռել, և այդպէս էլ արեց Ցիացողների մի դասակարգը։ Իսկ մի այլ մաս օտարին դիմեց, ողորմութեան ձեռք կարկառեց, մի կտոր հաց խնդրեց։ Նա ըստացաւ իւր խնդրած, փոխարէն տալով իւր կրօնը ...։

Սակայն ներկայացնելով այս ախուր պատկերը, չենք քաղցում յոռետես լինել դէպի ամբողջ ազգութեան ներկայ վիճակը։

Ո՛չ, այսօր Հայաստանում կայ մի ազնիւ դասակարգ, վսեմ գաղափարով ոգեորուած, ազգային նախանձախնդրութեամբ վառուած։ Նրանք կը պահեն հայութիւնը, նրանք իրենց օրինակելի ոգևորութեամբ պիտի առմաչեցնեն մի օր թուլամորթներին ու վատողիներին։

Վ. ԱՐՊ

(Շար. 73րդ թուէն)

Ֆրէզնօ, 2 մայիս 98

Ֆրէզնօի Հայ լուսաւորչական դա-

պատը, որ հազիւ 50 հոգիէ կը բաղկանայ, իւր ազգակից բազմաքանակ եղբարց չափ բազմաթիւ և բազդաւոր չըլալուն, դոնէ՛ չաթաղը անգամ մը իւր ազգային եկեղեցւոյն սուրբ պաշտամանց ներկայ գտնուելու մխիթարութիւնը չունի։ Եկեղեցի և մատուռ մ՛իսկ չունին։ Ունին ընկերութիւն մը որ իւր սեպհական սրահն (Hall) ունի, ինչպէս նաև թանգարանն. բայց այնտեղ չկրնար եկեղեցական արարողութիւն կատարուիլ։ Այդ ընկերութիւնն, որ կը կոչուի «Յրէզնօի Հայոց դրադարանի Միութիւն», հաստատուած է 1892 փետր. 20ին և բարեփոխեալ ու վաւերացեալ էնահանգին կառավարութենէն 1897 դեկտ. 17ին։ Թէև Միութեան նպատակը բոլորովին ազգային և հայրենասիրական է, ինչպէս նաև նկրտող մը ազգային լեզուն, պատմութիւնն ու եկեղեցին վառ պահելու յօտարութեան տպրող Հայոց սրտին մէջ, բայց ամերիկեան կառավարութեան օրինաց հակառակ լինելով դա, — երեւակայեա՛ք, Հայե՛ր, Ամերիկաի նման ազատ տէրութեան մը մէջ իսկ Հայը իւր հայութիւնը պահպանելու դէմ խոչընդոտներ կը գտնէ նոյն իսկ կառավարութեան կողմանէ ուղղակի կամ անուղղակի կերպով—կը տեսնուին Միութեան նպատակն եղող գործումը իրենց սրտի մէջ պահել. իսկ կանոնադրոյն առաջին յօդուածին մէջ որ կը ներկայացնէ ընկերութեան նպատակը, փոփոխութիւն մ՛ընել հետեւեալ կերպով. «Ըօդ. Ա. Միութեան նպատակն է իւր անդամներն հայրենասէր ու օգտակար քաղաքացիներ ընել, օգնելով անոնց մտաւոր, բարոյական և ընկերական զարգացմանը։» Աստ յիշուած «հայրենասէր» բառը՝ ըստ նահանգին կառավարութեան օրինաց յայտնած ըմբռնման, Ամերիկան սիրող պիտի հասկնայ և ո՛չ թէ Հայաստանը սիրող։

Միութիւնն ունի գրադարան ուր կը գտնուին հայերէն ու անդղիերէն գրական գրքեր ու լրագրեր ինչպէս նաև պարբերական թերթեր, զորս ազատ կրնան ընթեռնուլ ընկերութեան անդամք միայն։ Ունի նաև լսարան և խօսարան ուր ամեն երեքշաբթի եկեղեցիներն օգտակար նկատելու վրայ վիճաբանութիւններ կըլլան և երբեմն ալ կարող անձինք կատենախօսեն։ Ունի իւր գործադիր և ընդհ. ժողովը

որոնք ամեն ամիս կը գումարին։ Միանալու կանոնադրութեան համեմատ յօդուածն ընթերցողաց ուշադրութեան կը յանձնեմ։ Ո՛ւր եր թէ ամեն ընկերութիւն և միութիւն այդ կանոնն իրենց սովորական օրէնք մը ընէին «Ըօդ. Է. Միութեանս անդամք խղճի ազատութիւնը իւրաքանչիւր անձի սեփական իրաւունքն համարելով, պարտին յարգել զայն և թեա՛ր կրօնական վիձաբանութիւն չյարուցանել Միութեան պաշտօնական ժողովոց մէջ։» Ահա՛ կանոն մ՛որոյ ուղղութեամբ ամեն ընկերութիւն կրնայ ընթանալ ուղիղ, առանց կրօնական խարութեան առթած կագ և կռիւնեբուն։

Ամեն անգամ պարտի 1 տոլար վճարել իբրև մուտք և ապա ամսական 25 սենթ։ Օտարազգիք, ինչպէս նաև այցելու ազգայինք կրնան դրամական նուիրատուութիւններ ընել և «Պատուոյ Անդամ» կոչուիլ, դրուելով իրենց անունն ցանկին մէջ որ կախուած կըլլայ իւ սրահն։

Փափաքելի էր տեսնել որ Ֆրէզնօի Հայեր որոնք 400ի մօտ թիւ մը կը կազմեն, աւելի նախանձախնդիր գտնուէին իրենց ազգային պատմութեան ու լեզուին և գոնէ՛ գիշերային ուսուցման դասեր հաստատէին և այսպէս նոր սերունդն մղէին դէպի այն ինքնաճանաչութիւնն որով պիտի պարծին եթէ օտար մը իրենց հարցնէ թէ ի՞նչ ազգէ ես. «Հայ եմ». ի՞նչ լեզու կը խօսիս, կը գրես. «Ծաղկերէն կամ անգլիերէն կամ հայերէն կը խօսիմ, բայց անգլիերէն կրնամ գրել» պատասխանելու տեղ, ճակատը բաց, անվեհեր սրտով մը պատասխանենք թէ «Ես ալ, գրես ալ, ընթերցուիս ալ բոլորը Հայ եմ։»

Յատկալի է դիտել որ Ֆրէզնօի մէջ կան երիտասարդներ որոնք 5–6 տարեկան հասակնուն մէջ հոս հասած ըլլալով թէև բեկբեկ հայերէն կը խօսին բայց կարդալ, գրել և ազգային պատմութիւնն երբեք չեն գիտեր. ինչպէս նաև կան այնպիսիք որոնց լեզուն տաճկերէն է և փափաք ու չանք ալ չեն ըներ հայախօս ըլլալու։ Անշուշտ մենք անգլիերէնն ուսանելու հակառակորդներէն չենք. քանի՛ որ աստ մեր ընթացիկ ու տեղական լեզուն անգղիերէն է, պարտինք անգղիերէնն ուսանիլ լաւ կերպով. բայց այդ չար-

ԲԱՆԱՍՊԱՆ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴԸ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԷՏ

Ինչպէս գրած էինք մեր անցեալ համարում, Բանասիրական ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը տեղի պիտի ունենար Կիրակի, 16 Մարտի, երեկոյեան ժամը 6-ին։ Ընկերութեան նախագահ Գ. Տէր-Մկրտչեան, որ ներկայ չէր կարող լինել ժողովին, իր տեղը յանձնարարել էր ընկ. Ե. Տէր-Մինասեանին։ Ժողովը բացուեց ժամը 6 անց 10 վայրկեանին։ Ներկայ էին 23 հոգի։ Ընկ. Տէր-Մինասեան կարդաց տարեկան հաշուետուութիւնը, որից երեւում է, որ ընկերութիւնը 1896 թուականի վերջին ունէր 238 անդամ։ Տարուայ ընթացքում մեռան 3 անդամներ, որոնց յիշատակը յարգեցին ներկաները։ Նոր անդամ չի ընդունուել։ Ընկերութիւնը ունի 235 անդամ։ Ընկերութեան գրադարանը հարստացել է 1896 թուականին 1000 հատորով։ Ընթերցարանում գտնուում են 1896 թուականի 15 պարբերական հրատարակութիւններ։ Ընկերութեան ունեցած դրամագլուխը 1896 թուականի վերջին կազմում է 1,000 ռուբլի։ Ընկերութեան ունեցած գրքերի ցուցակը կազմելու համար ընտրուեցաւ յանձնաժողով։ Ընկերութեան նախագահ ընտրուեցաւ Գ. Տէր-Մկրտչեան։ Ընկերութեան ատենադպիր՝ Ե. Տէր-Մինասեան։ Գանձապահ՝ Ա. Տէր-Մկրտչեան։ Գրադարանապետ՝ Ա. Տէր-Ղեւոնդեան։ Ընկերութեան անդամ ընտրուեցան Ա. Տէր-Ղեւոնդեան, Ա. Տէր-Մկրտչեան, Ե. Տէր-Մինասեան, Ա. Տէր-Ղեւոնդեան, Ա. Տէր-Մկրտչեան, Ե. Տէր-Մինասեան, Ա. Տէր-Ղեւոնդեան, Ա. Տէր-Մկրտչեան, Ե. Տէր-Մինասեան։ Ընկերութեան ատենապետ Գ. Տէր-Մկրտչեան կարդաց իր ընթերցուածը «Հայկական տեսակէտ»։ Ընկերութեան անդամ Ա. Տէր-Ղեւոնդեան կարդաց իր ընթերցուածը «Հայ ժողովրդական հաւատալիքներ»։ Ընկերութեան անդամ Ա. Տէր-Մկրտչեան կարդաց իր ընթերցուածը «Հայ ժողովրդական հաւատալիքներ

— Մարտիի մէջ լուր կը պարտի թէ անգլիական կառավարութիւնը մի քողարկեալ վերահսկողութիւն պիտի հաստատէ Ֆրանսական Մարոկոյի վրայ։ Ասոր համար Ֆրանսան պիտի զոհէ Իսպանիոյ Մարոկոյի մէջ ունեցած իր շահերը։ Ֆրանսան ալ պիտի ստանայ Իսպանիոյ Մարոկոյի մէջ ունեցած իր շահերուն փոխարէն Իսպանիոյ Ատլանտեան ափերուն վրայ գտնուող Իսպանական Գուինէայի մէկ մասը։ Ասոր համար Ֆրանսան պիտի զոհէ Իսպանիոյ Մարոկոյի մէջ ունեցած իր շահերը։ Ֆրանսան ալ պիտի ստանայ Իսպանիոյ Մարոկոյի մէջ ունեցած իր շահերուն փոխարէն Իսպանիոյ Ատլանտեան ափերուն վրայ գտնուող Իսպանական Գուինէայի մէկ մասը։

— Մարտիի մէջ լուր կը պարտի թէ անգլիական կառավարութիւնը մի քողարկեալ վերահսկողութիւն պիտի հաստատէ Ֆրանսական Մարոկոյի վրայ։ Ասոր համար Ֆրանսան պիտի զոհէ Իսպանիոյ Մարոկոյի մէջ ունեցած իր շահերը։ Ֆրանսան ալ պիտի ստանայ Իսպանիոյ Մարոկոյի մէջ ունեցած իր շահերուն փոխարէն Իսպանիոյ Ատլանտեան ափերուն վրայ գտնուող Իսպանական Գուինէայի մէկ մասը։

— Մարտիի մէջ լուր կը պարտի թէ անգլիական կառավարութիւնը մի քողարկեալ վերահսկողութիւն պիտի հաստատէ Ֆրանսական Մարոկոյի վրայ։ Ասոր համար Ֆրանսան պիտի զոհէ Իսպանիոյ Մարոկոյի մէջ ունեցած իր շահերը։ Ֆրանսան ալ պիտի ստանայ Իսպանիոյ Մարոկոյի մէջ ունեցած իր շահերուն փոխարէն Իսպանիոյ Ատլանտեան ափերուն վրայ գտնուող Իսպանական Գուինէայի մէկ մասը։

— Մարտիի մէջ լուր կը պարտի թէ անգլիական կառավարութիւնը մի քողարկեալ վերահսկողութիւն պիտի հաստատէ Ֆրանսական Մարոկոյի վրայ։ Ասոր համար Ֆրանսան պիտի զոհէ Իսպանիոյ Մարոկոյի մէջ ունեցած իր շահերը։ Ֆրանսան ալ պիտի ստանայ Իսպանիոյ Մարոկոյի մէջ ունեցած իր շահերուն փոխարէն Իսպանիոյ Ատլանտեան ափերուն վրայ գտնուող Իսպանական Գուինէայի մէկ մասը։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

«Արմենիաի Թուղթ»ը (Papier d'Arménie) որ զօրաւոր հականեխական մ'է, կը մաքրէ բնակարանների օդը։ Շնչառական գործարաններէ տկարութիւն ունեցողներին հանգստութիւն կը պարգեւէ իր անուշահոտ բուրումներով։ Իր ևւբերների առողջութեան հոգ տանող ամեն մարդի բնակարանին մէջ անհրաժեշտ պէտք է։ Նոյնպէս չատ պէտք է ճանապարհորդութեան մէջ, իյած օթեւանին (hôtel)ս. Նեկի օդը մաքրելու համար, քանի որ մարդ չկիտեր թէ իրմէ առաջ հոն բնակած անձը չատ կամ քիչ առողջ մէկն էր։

Մարսէյլի մէջ կարելի է ստանալ «Արմենիաի Թուղթ»ը Արմենիաի խմբագրատունէն ալ, ուր պահեստի (dépôt) դրուած է, հետեւեալ գիներով։

35 սանտիմ է մէկ տետրակը որ կը պարունակէ ձևկիւք 8 թերթ (մէկ թերթը 3 կտրէ կը բաղկանայ և ամեն մէկ կտորին վրայ տպուած է Papier d'Arménie եւ չինող գործատանատէրին տարրագրութիւնը A. Ponsot։ Մէկ դեղեցիկ տուփ որ կը պարունակէ 12 տետրակ եւ 2 ալ թիթեղէ թղթակալ, 3 ֆրանք եւ 60 սանտիմ է։

Մարսէյլէն դուրս ղրկուելու համար 1 տետրակի գինն վրայ պէտք է աւելցունել նաեւ փոստի ծախքը 15 սանտիմ։ Նոյնպէս փոստի ծախքով կարելի է ղրկել մինչեւ 5 տետրակ միեւնոյն ծրարի մէջ դրուած։ Մէկ տուփի գինն վրայ պէտք է աւելցունել փոստի ծախքի համար 20 սանթիմ։

Ապահովագրուած (recommandé-registered) ղրկուիլ ուզողները պէտք է վճարեն նաեւ ապահովագրութեան ծախքը որ է 25 սանթիմ 1 ծրարի համար։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փոփուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ մանաւոր զեղչ կը լինի Գարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը ղրկուի փոսկագծի մէջ նշանակուած գիներուն։

Ա. ՀԱՑ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառած)
Բ. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑԻ »
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՑԵԼԻ »
Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒԼՂԱՐԻՈՑ ԵՒ ԿԵՆՑԱՂՈՒԹԻՒՆՔ ՓՈՒԼՂԱՐ ԱՓՈՏԱՄԲԱՓՑԱՑ (Սպառած)
Ե. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ.—(Հայաստանցիներէ պանդխտութեան տխուր հետեւանքներէ սեւ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով։) Գին (90 սնթ.) 1 ֆրանք 20 սնթ.
Զ. ԳԱՄԱՌ ԳԱԹԻՓԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենաց առարտեղաց (Սպառած)
Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆԴԸ ՑԱՀԿԱՀԱՑԱՑՏԱՆՈՒՄ. (Սպառած)
Ը. ԹԻՒՐՔԻԱԻ ՀԱՑԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՑԻՆՆԵՐ (Թիւրքիոյ Հայերին և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղագրական տեղեկութիւններ կը պարունակէ։ Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչներուն թուին բազդատական մէկ ցուցակն ալ կցուած է տետրակին վերջը։) Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ)։
Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱԻ ՑՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի Ա տարեկրքեան թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միեւնոյն ժամանակ շատերն հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի էջ մ փոսթուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն դէմ 30ի չափ ամփոփուած են ցուցարարի մէջ որ ութսունամեայ դիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) (1 ֆրանք)։ 1 ֆր. 40 սանթիմ
Ժ. ՎՐԺԺ (Պուլկարիոյ մէջ Թիւրքերէ արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ի՛նչպիսի միջոցներով դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար)։ (15 սնթիմ) ,20 սնթիմ.
ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ՐՈՑԱՐԻՍ (Ցունաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն ի՛նչպիսի միջոցներով դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար), (0,15սանթիմ) 20 սանթիմ։

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիաի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ դիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիներին մէջ հաշուուած է նաեւ ղրկելու փոստի ծախքը։

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registered) ստանալ ուզողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլօ) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն։

Արտօսր Հայաստանի կամ Տեղեկագիր Բալուայ, Քաբերդու, Ջարսանճագի, Ճապաղչուրի և Երզնկայու։ Բաւելուած ըստ խնդրատոց ազգասիրաց «Խիզան դաւառ»։
Աշխատասիրեաց Պօղոս Ծ. վ. Նաթանեան։ 2 ֆրանգ։

ԺՐ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՆՄՈՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ԳՐԱԾ ՕՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փոփուգալեանի գրած հայրենասիրական օտանաւորներէ մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ։ Իրենց նմոյշներ գանազան քաղաքներէ մէջ և գանազան տպաւորութիւններէ տակ իւրաքանչիւրին գրած օտանաւորներէն որոնք ժամանակին հրատարակուած չլինելով կորսուած են այժմ։ Այն ինչ քանի օտանաւորներ որոնք իրենց նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պոլիս պատգրուած ազգային երգարաններէն մէջ՝ որոց վերատին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արդիլուած է, և Ասիա և Ամերիկա լրագիրներուն մէջ։ Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըրուած են նաեւ թէ այդ օտանաւորներ ի՛նչ տպաւորութիւններէ տակ ներշնչուելով գրուած են։ Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ։

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՑՐԵՆԱՍԷՐ
(ՋԱՖԱՐԻԱ ՍԹՈՑԱՆՈՎ)

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆՑԱ
ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՓՈՒԳԱԼԵԱՆ
1894

Պուլկարիոյ անկախութեան հերոսներէ մէկին, Ջաֆարիա Սթոյանովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզհետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս աղատ Պուլկարիոյ Ազգային ժողովի նախագահ դառնալ, խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրութիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկարիոյ Թիւրքի լուծէն ազատելու աշխատող պուլկար հայրենասէր յեղափոխականներէ դործունէութեանը մասին։ Սկիզբը դրուած է նաեւ հեղինակին, Բրօֆէսէօր Լուի Լէժէի, և Թարգմանչին միջեւ եղած թղթակցութիւնը այս դրքի հայերէն Թարգմանութեանն առթով։

Հեղինակը չատ իրաւամբ կը դրէ իր յառաջաբանի վերջ թէ «Ջարմանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողներն հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի դիւցազնի այս վաւերական պատմութեան վրայ։»

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանգ և 40 սանթիմ։

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներուն 25 % զեղչ կը լինի։

(Գարսկաստանի Հայերուն համար 1 ֆրանգ է։)

ԻՄ ՀԱՑՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՓՕԼՄՈՑ ՀԱՑՄՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ Ա ՅՈՒՐԱՑ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐՆԵՑ ԱԶԳԱՍԷՐՈՒԹՄԲ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր տպրուած վարքուբարքով որչա՛փ չարիքներու պատճառ գարձած է և վերջէ վերջոյ ինչ ալ իւր որդու ձեռքով սպանուած և անհետացած է աչխարհէն։ Գինն է 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ)։

ՀԱՑ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ (1794–1894)
ՕՐԲԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐՔ

Հայ աղգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձին առթով 1894 թուականին հրատարակուած այս միաձալ դիրքով և լուսատիպ (phototypique) չքնդ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտոնի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով։ Մէկտեղը դրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն Քհնյ. Շմաւոնեանի, պատկերը և բոլորտիքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագիրներըը, անոնց գրեթէ ամեն քի խմբագրապետների պատկերներովը։

Գինն է 4 ֆրանք, ճանապարհածախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանք և 30 սանթիմ։

*
* *

Գաւէմքեարեան Հ. Գ. — Պատմութիւն Հայ լրագրութեան իւ սկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794–1860։ Մէկ լուսատիպ պատկերով։ Գինն է, ճանապարհածախքովը մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սնթմ.։

Վերոդրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ դիրքը կարելի է ստանալ Արմենիաի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ ղրկելով։

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍԸՐԱՋԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ եղող խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սբրբազանի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմենիաի խմբագրատունը։ Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փոփուգալեանի
Le Gérant : François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi
Quai du Canal, 9